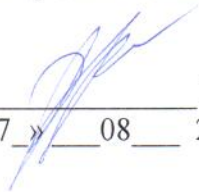

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з навчальної роботи

_____ Рац А. Й.
« 27 » _____ 08 _____ 2020 р. _____

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«КОНФЛІКТ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ»
(назва навчальної дисципліни)

Освітній рівень: **магістр**
Галузь знань: **01 Освіта/Педагогіка**
Спеціальність: **013 Початкова освіта**

Розробник програми: Гаврилук І.Ю., ст.викладач кафедри педагогіки та психології

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та психології ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ
Протокол № 1 від „25” _____ 08 _____ 2020 року

Завідувач кафедри _____ Біда О. А. _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Гарант освітньої програми _____ Кучай Т. П. _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	<u>Вибіркова</u>	
Модулів – 2 Змістових модулів – 4	Напрямок підготовки /спеціальність / 013 ПОЧАТКОВА ОСВІТА	Курс:	
Загальна кількість годин – 120		II.	
		Семестр	
		3	
Тижневих годин для денної форми навчання: 8 аудиторних – 3 самостійної роботи – 5	Рівень освіти Магістр	Лекції	
		16 год.	_8_ год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	__ год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
Самостійна робота			
74 год.	_112_ год.		

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: дисципліни «Конфлікт у педагогічному процесі» є формування у студентів потреби професійного саморозвитку в напрямку управління конфліктами, а також набуття ними умінь діагностувати, контролювати, управляти та вирішувати конфліктних ситуацій з учасниками освітнього процесу; позитивно сприймати конфлікт і прагматично його використовувати у педагогічній діяльності; уникати авторитарності, об'єднуючи вчителів початкової школи та учнів для спільного розв'язку проблеми.

Завдання: дисципліни «Конфлікт у педагогічному процесі» є: ознайомити студентів зі специфічними особливостями педагогічного конфлікту та механізмами його виникнення в соціально-педагогічному середовищі, у тому числі й вузівському; проаналізувати різні способи вирішення педагогічних конфліктів; виробити уміння прогнозувати виникнення педагогічного конфлікту; з'ясувати технології конструктивного розв'язання конфліктів; залучити магістрантів до досліджень конфліктогенів у сучасній початковій школі та шляхів їх усунення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні історичні етапи розвитку конфліктологічної теорії та категорії конфліктології;
- специфічні особливості конфліктів у соціально-педагогічному процесі;
- сутність і структуру педагогічного конфлікту, його особливості та характеристики, діагностику;
- типологію педагогічних конфліктів, їх динаміку;

- основні стилі поведінки в конфліктній ситуації та способи конструктивного вирішення соціально-педагогічного конфлікту;
- особливості комунікаційних процесів всіх рівнів;
- особливості внутрішньоособистісних та міжособистісних конфліктів;
- сучасні технології управління конфліктами;

ВМІТИ:

- аналізувати конфліктні ситуації, визначати конфліктну проблему, учасників конфлікту, явні і приховані інтереси та побоювання;
- аналізувати конфліктогени (комунікативні, цільові, змістові, технологічні тощо) педагогічної системи;
- прогнозувати виникнення конфлікту в педагогічному середовищі;
- визначати фазу конфлікту;
- складати карту педагогічного конфлікту з відповідним прогнозуванням наслідків
- конструктивно розв'язувати педагогічні конфлікти різними способами;
- вибирати оптимальний стиль поведінки у конфліктній ситуації;
- ефективно управляти педагогічним конфліктом;
- створювати сприятливі умови для спілкування та встановлення взаємовідносин і взаєморозуміння з іншими людьми.

Загальні компетентності 1, 5, 6

- Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі конфліктології, що передбачає проведення досліджень та використання інноваційних технік та методик з урегулювання спорів (конфліктів).
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, які виникають у педагогічній діяльності та у життєвій сфері.
- Здатність розробляти та управляти проектами, реалізовувати професійні задачі у галузі конфліктології.
- Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- Навички міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді.

Фахові компетентності 6, 7, 8, 9

- Організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері конфліктології.
- Приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
- Оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
- Дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики психолога та керуватися загальнолюдськими цінностями.
- Здатність визначати пріоритетність інформації і робити висновки.
- Здатність використовувати медіаційні техніки та прийоми спрямованого впливу на свідомість і поведінку в процесі міжособистісної взаємодії для корекції людських взаємовідносин.
- Здатність спиратися на базові уявлення про основні закономірності і сучасні досягнення різних галузей конфліктології, а також природничих і соціальних наук.

- Уміння застосовувати сучасні експериментальні методи для проведення досліджень, для розробки програми психологічного супроводу професійної діяльності.

*Програмні результати навчання
ПРН 3, 5, 11, 12, 13, 14, 19*

Застосовувати набуття спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті педагогічної та дослідницької роботи. Застосувати нові методи розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

Здатність оцінювати фактори, які визначають стан і напрями розвитку системи освіти, обґрунтовувати моделі організації і управління в закладах освіти; здатність організовувати освітній процес та здійснювати його моніторинг, оцінювати результативність.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі / ebból				усього	у тому числі			
л		п	лаб	с.р.	л		п	лаб.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1. Конфліктологія – інтегративна галузь наукових знань про конфлікт										
Змістовий модуль 1. ХАРАКТЕРИСТИКА КОНФЛІКТУ ЯК ПРЕДМЕТУ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯЮ										
Тема 1. Конфліктологія: наука і мистецтво	10	2		2	6	9				9
Тема 2. Сутність і структура конфлікту	10	2		2	6	11	2			9
Тема 3. Основні типи і види та функції конфлікту.	13	2		2	9	13				13
Разом за змістовим модулем 1	33	6		6	21	33	2			30
Змістовий модуль 2. МЕХАНІЗМИ ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТІВ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.										
Тема 4. Передумови виникнення та стадії розвитку конфлікту.	12	2		2	8	13	2			11
Тема 5. Змістовий та структурний аналіз конфлікту.	12	2		2	8	11				11
Разом за змістовим модулем 2	24	4		4	16	24	2			22
Модуль 2. Конфлікти у педагогічній взаємодії										
Змістовий модуль 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОНФЛІКТОЛОГІЇ										
Тема 6. Особливості педагогічних конфліктів.	14	1		4	9	15	2			13
Тема 7. Причини	14	1		4	9	13				13

педагогічних конфліктів									
Разом за змістовим модулем 3	28	2		8	18	28	2		26
Змістовий модуль 4. ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ, ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА КОНСТРУКТИВНОГО ВИРІШЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ КОНФЛІКТІВ									
Тема 8. Поведінка педагога як засіб управління конфліктами.	17	2		6	9	16			17
Тема 9. Способи вирішення конфліктів на різних рівнях освітньої підсистеми.	18	2		6	10	19	2		17
Разом за змістовим модулем 4	35	4		12	19	35	2		34
Усього годин	120	16		30	74	120	8		112

4. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Конфліктологія: наука і мистецтво	2
2	Сутність і структура конфлікту	2
3	Основні типи і види та функції конфлікту.	2
4	Передумови виникнення та стадії розвитку конфлікту.	2
5	Змістовий та структурний аналіз конфлікту.	2
6	Особливості педагогічних конфліктів.	4
7	Причини педагогічних конфліктів	4
8	Поведінка педагога як засіб управління конфліктами.	6
9	Способи вирішення конфліктів на різних рівнях освітньої підсистеми.	6
	Всього:	30

5. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин
1	Конфліктологія: наука і мистецтво	6
2	Сутність і структура конфлікту	6
3	Основні типи і види та функції конфлікту.	9
4	Передумови виникнення та стадії розвитку конфлікту.	8
5	Змістовий та структурний аналіз конфлікту.	8
6	Особливості педагогічних конфліктів.	9
7	Причини педагогічних конфліктів	9
8	Поведінка педагога як засіб управління конфліктами.	9
9	Способи вирішення конфліктів на різних рівнях освітньої підсистеми.	10
	Разом :	74

6. Контрольні питання для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Поняття соціального конфлікту в контексті педагогічної теорії.
2. Сутність конфлікту як феноменального суспільного явища.
3. Причини конфлікту. Інцидент зіткнення. Конфліктна ситуація. Конфліктні інтереси. Сторони конфлікту. Суб'єкт, об'єкт конфлікту.
4. Мотивація конфлікту. Анатомія конфлікту. Фази конфлікту.
5. Класифікація конфліктів за кількістю учасників, за причинами, управлінським аспектом; за ступенем тривалості і напруженості; за напрямом комунікації.
6. Латентність і агресивність як найважливіші характеристики конфлікту.
7. Фіксування педагогічної конфліктної проблеми.
8. Головні учасники педагогічного конфлікту.
9. Порівняльний аналіз конфліктної ситуації та позицій учасників педагогічного конфлікту.
10. Конфлікт у педагогічному процесі.
11. Аналіз суперечностей навчально-виховного процесу.
12. Конфліктогени педагогічної системи: цільові, змістові, корекції та контролю. 13. Комунікативні конфліктогени.
14. Характеристика бар'єрів у педагогічному спілкуванні.
15. Метод і сітка вибору стилю поведінки Томаса-Кілменна.
16. Характеристика головних стилів поведінки у конфлікті.
17. Шляхи вибору найефективнішого стилю спілкування у конфлікті.
18. Загальні принципи спілкування з "важкими" людьми.
19. Функція управління в педагогічному конфлікті.
20. Методи управління педагогічним конфліктом.
21. Кількісні та якісні рівні конфлікту.
22. Гострота проходження, сфери прояву конфлікту у педагогічній діяльності.
23. Рушійні сили конфліктів.
24. Критерії діагностики конфлікту. Ідентифікаційні та неідентифікаційні показники конфлікту. Ознаки критерію складності (міри конфліктності).
25. Стадії внутрішньо особистісного конфлікту та його функції.
26. Життєві кризи особистості.
27. Міжособистісні конфлікти.
28. Типологія міжособистісних конфліктів.
29. Причини міжособистісних конфліктів у колективах освітнього процесу та їх класифікація.
30. Стиль конкуренції та випадки, в яких він застосовується.
31. Стиль ухилення та рекомендації щодо його застосування.
32. Стиль пристосування та ситуації, в яких він найбільш ефективний.
33. Стиль співробітництва та його застосування.
34. Особливості застосування стилю компромісу.
35. Стили комунікації у подоланні конфліктів.

Тестові завдання

1. Предметом конфліктології є:

- А) конфлікти;
- Б) закономірності та механізми виникнення конфліктів, а також принципи і технології управління ними;
- В) будь-які зіткнення;
- Г) механізми поведінки особистості в конфлікті і технології переговорного процесу з вирішення конфлікту;
- Д) закони протидії суб'єктів соціальної взаємодії.

2. Який із наведених методів належить до групи методів управління конфліктами:

- А) соціологічний метод;
- Б) метод тестування;
- В) метод картографії;
- Г) метод спостереження;
- Д) метод спостереження;

3. Образ конфліктної ситуації - це:

- А) те, через що виникає конфлікт;
- Б) суб'єктивне відображення у свідомості суб'єктів конфліктної взаємодії предмета конфлікту;
- В) дійсні внутрішні спонукальні сили, підштовхують суб'єкт соціальної взаємодії до конфлікту;
- Г) те, про що заявляють один одному конфліктуючі сторони;
- Д) суб'єктивне відображення в свідомості суб'єктів конфліктної взаємодії цілей конфлікту.

4. Конфліктна ситуація - це:

- А) випадкові зіткнення інтересів суб'єктів соціальної взаємодії;
- Б) накопичені протиріччя, пов'язані з діяльністю суб'єктів соціальної взаємодії, які створюють ґрунт для протиборства між ними;
- В) процес протиборства між суб'єктами соціальної взаємодії, спрямований на з'ясування відносин;
- Г) причина конфлікту;
- Д) етап розвитку конфлікту.

5. Конфлікт - це:

- А) боротьба думок;
- Б) суперечка, дискусія з гострої проблеми;
- В) протиборство на основі зіткнення протилежно спрямованих мотивів або суджень;
- Г) суперництво, спрямоване на досягнення перемоги в суперечці;
- Д) зіткнення протилежних позицій.

6. До якого виду належить конфлікт, який характеризується тим, що в ньому стикаються дві особистості, в основі його лежать об'єктивні протиріччя і він сприяє розвитку відповідної соціальної системи?

- А) міжособистісному бурхливому і швидкоплинному;
- Б) міжособистісному, конструктивному;
- В) міжособистісному, економічному;
- Г) гострого і тривалого;
- Д) деструктивному.

7. Яким поняттям визначається конфлікт, що пов'язаний з виконанням індивідом несумісних, суперечних один одному соціальних ролей?

- А) культурний конфлікт;
- Б) соціальний конфлікт;
- В) рольовий конфлікт;
- Г) професійний конфлікт.
- Д) економічний конфлікт

8. Яким поняттям визначається тип соціальних взаємодій, що характеризується протидією соціальних суб'єктів, обумовлена протиріччям їхніх потреб, інтересів, цінностей, а також соціальних статусів, ролей і функцій?

- А) культурний конфлікт;
- Б) соціальний конфлікт;
- В) рольовий конфлікт;
- Г) професійний конфлікт.
- Д) економічний конфлікт

9. Які існують види конфліктів:

- А) Конструктивні, ділові, вертикальні, зовнішні, парні.
- Б) Контактні, офіційні, тимчасові, реальні.
- В) Внутрішньоособисті, міжособисті, міжгрупові
- Г) Індивідуальні, масові, поширені.
- Д) Відкриті, приховані, демонстративні.

10. Що є об'єктивними передумовами конфліктних ситуацій:

- А) Матеріально-технічні, господарсько-політичні, господарсько-організаційні, соціально-професійні, соціально-демографічні, соціально психологічні фактори.
- Б) Неадекватне самооцінювання своїх можливостей, консерватизм мислення, надлишкова принциповість.
- В) Певний набір емоційних якостей особливості
- Г) Стресові і кризові ситуації.
- Д) Девіантна поведінка людини, правопорушення.

11. Які стадії проходить конфлікт:

- А) Потенційний, конфліктна поведінка, стадія розв'язання конфлікту.
- Б) Короткочасний, тривалий, затяжний, «глухий кут».
- В) Виникнення об'єктивної ситуації, реальні дії сторін.
- Г) Латентна, активна стадія, згасання.
- Д) вступна, активна, пасивна, кінцева

12. Виберіть адекватний варіант поведінки (комбінація з трьох позицій) трансакції «Батька»:

- А) вимагає; оцінює; проявляє безпорадність;
- Б) керує; міркує; аналізує;
- В) розмовляє на рівних; виявляє почуття образи; протегує;
- Г) працює з інформацією; міркує; аналізує;
- Д) вимагає; засуджує; вчить.

13. Яким етапам конфлікту відповідають наведені пояснення?

1. Виникнення конфліктної ситуації (КС)	А) його зовнішніми проявами можуть бути: зміна настрою, критичні недобррозичливі зауваження на адресу протилежної сторони, припинення взаємодії з нею
2. Усвідомлення конфліктної ситуації	Б) може бути здійснене з використанням таких методів (в межах соціальних інститутів): педагогічних, адміністративних
3. Початок відкритої конфліктної взаємодії	В) створюється одним чи декількома суб'єктами соціальної взаємодії, є підґрунтям конфлікту
4. Розвиток відкритого конфлікту	Г) відверті заяви про свою позицію, висунення вимог
5. вирішення конфлікту	Г) активні дії, спрямовані на шкоду опонентові

14. Яке слово пропущене в реченні? Рольовий конфлікт – це конфлікт «Я - роль», суперечності, що виникають між _____ ролі та можливостями особистості.

15. Які умови є прийнятними для застосування стратегії конфліктної поведінки .

1. Необхідні швидкі, рішучі дії, необхідно прийняти неординарне рішення, існує впевненість у правильності обраної альтернативи, маніпуляція з метою використання переваг власної позиції	А) Компроміс
2. Компроміс недопустимий, повне використання творчого потенціалу учасників, необхідність забезпечення реалізації будь-якої спільної мети, подолання негативних емоцій щодо протилежної сторони	Б) Уникнення

3. Цілі важливі, проте не варті того, щоб застосовувати жорсткі засоби для їхнього досягнення, опоненти мають приблизно однакову силу, однак прагнуть досягти важливої мети, потреба прийняття оптимального рішення в умовах дефіциту часу, прийти до тимчасової згоди у вирішенні важливих питань	В) Пристосування
4. Існує необхідність проявити гнучкість, предмет розбіжностей важливіший, ніж для інших, потреба завоювати довіру та забезпечити міцну позицію на майбутнє, необхідність мінімізації втрат за умов слабкої позиції	Г) Примус конфронтація
5. Відсутня можливість задовольнити власні потреби, предмет розбіжностей не суттєвий, вірогідність руйнації стосунків більша, ніж можливість її покращення, потреба надати можливість учасникам конфлікту заспокоїтись, інша сторона здатна вирішити конфлікт більш ефективно, перед застосуванням конкретних дій є потреба зібрати необхідну інформацію	Г) Співробітництво

16. Діагностика конфлікту — це:

- А) комплекс заходів, спрямований на розпалювання, загострення конфлікту;
- Б) комплекс заходів, спрямований на з'ясування причин наявного конфлікту, його спрямованості та тенденцій розвитку;
- В) комплекс заходів, спрямований на ослаблення й обмеження конфлікту, спрямування динаміки конфлікту до розв'язання;
- Г) комплекс заходів, спрямований на спостереження конфлікту.
- Д) комплекс заходів спрямований на схему виходу із конфлікту.

17. Серед технологій врегулювання конфліктів виокремлюють:

- А) управлінські;
- Б) інформаційні;
- В) аналітичні;
- Г) силові.
- Д) комунікативні.

18. Різновидом посередницької процедури є:

- А) переговори;
- Б) примирення;
- В) тиск;
- Г) залучення третьої особи;
- Д) заспокоєння сторін.

19. Період прихованої, взаємної або односторонньої незадоволеності, яка базується на індивідуальній або груповій оцінці ситуації, що склалася носить назву:

- А) конфліктна ситуація;
- Б) передконфліктна ситуація;
- В) ситуація, що є наслідком розв'язання конфлікту;
- Г) прецедент
- Д) інцидент.

20. Встановіть відповідність між підходами до консультування сім'ї та їх представниками

1. Структурна модель роботи з сім'єю	А) С. Гордон і Н. Давідсон, Р. Стюарт
2. Поведінкова модель консультування сім'ї	Б) В. Кемплер

3. Модель комунікативного консультування сім'ї	В) П. Ватславік, В. Сатір
4. Модель психологічного консультування сім'ї, яка базується на досвіді	Г) Б. Монталву, Б. Розман, Г. Апонте, М. Вальтерс, С. Грінштейн
5. Модель трансакційного психологічного консультування сім'ї	Г) Е. Берн, Т. Харріс

21. Встановіть відповідність між типами ригідної поведінки у спілкуванні, що потребує корекції:

1. Каральне спілкування	А) увага відволікається від початкового предмету розмови, що робить неможливим вирішення проблеми
2. Підпорядковане спілкування	Б) раціональне, ділове, коректне спілкування, в якому відсутні емоційні прояви.
3. «Холодне» спілкування	В) переважають нагадування, критика, відмова, звинувачення
4. Безпредметне спілкування	Г) превалюють вираження згоди, вибачення і виправдання, прагнення до збереження спокою будь-якою ціною

22. Встановіть відповідність між поняттям та його визначенням

1. Профілактика конфліктів	А) це свідома діяльність щодо нього, яка здійснюється на всіх етапах його виникнення, розвитку і завершення учасниками конфлікту чи третьою стороною.
2. Попередження конфліктів	Б) полягає в такій організації життєдіяльності суб'єктів соціальної взаємодії, яка виключає чи зводить до мінімуму ймовірність виникнення конфліктів між ними
3. Управління конфліктом	В) це створення об'єктивних, організаційно-управлінських і соціально-психологічних умов, що перешкоджають виникненню передконфліктних ситуацій, усуненню особистісних причин конфліктів

23. Яким формам завершення конфлікту відповідають наведені описи?

1. Врегулювання конфлікту	А) це спільна діяльність його учасників, спрямована на припинення протидії і вирішення проблеми, яка привела до зіткнення
2. Розв'язання конфлікту	Б) в усуненні протиріччя між опонентами бере участь третя сторона. її участь можлива як за згодою протиборчих сторін, так і без їхньої згоди.
3. Усунення конфлікту	В) тимчасове припинення протидії при збереженні основних ознак конфлікту: протиріччя і напружених відносин. Конфлікт переходить із "видимої" форми у приховану
4. Загасання конфлікту	Г) такий вплив на конфлікт, у результаті якого ліквідуються основні його структурні елементи.

24. Якому виду конфлікту відповідає його характеристика

1. Конфлікти взаємин	А) Виникають з приводу виконання учнем навчальних завдань,
----------------------	--

	успішності, пізнавальної діяльності, ситуацій, коли учні не виявляють готовності оперативно виправити власну помилку.
2. Конфлікти діяльності.	Б) Виникають з приводу порушення учнем правил поведінки у школі та поза нею. Вчитель висловлює незадоволення порушенням поведінки, не пов'язаною безпосередньо з навчальною діяльністю. Найчастіше це грубощі учнів педагогам, агресивна поведінка з однокласниками, пустощі, що проявляються як протест проти низької оцінки.
3. Конфлікти поведінки, вчинків	В) Виникають у сфері емоційно-особистісних стосунків учнів і вчителів. Вони найбільш тривалі та деструктивні. Постають на ґрунті недоброзичливих стосунків як наслідок постійних попередніх конфліктів діяльності або поведінки, вчинків. Створюють взаємно упереджене сприйняття вчителем і учнем.

25. Які методи існують для розв'язання конфлікту:

- А) Пояснення вимог до роботи, використання координаційних механізмів, установлення комплексних цілей, використання системи винагород.
- Б) Економічні, психологічні, організаційні.
- В) Ухилення, згладжування, примушення, компроміс, вирішення проблем
- Г) Протиборства, захист своїх інтересів
- Д) Залучення третьої особи

26. Які існують основні стилі поведінки в конфліктній ситуації:

- А) Пристосування, уникнення, конкуренція, співробітництво, компроміс.
- Б) Ухилення, згладжування, примушення, компроміс, вирішення проблем.
- В) Компроміс, конкуренція, співробітництво, пристосування.
- Г) Авторитарний, ліберальний, демократичний.
- Д) Протиборства, примус, конфронтація

27. Якою є людина, яка застосовує стиль конкуренції в управлінні колективом:

- А) Активна, має певну владу, авторитетна.
- Б) Активна, поважає особисті відносини, впевнена.
- В) Активна, цінує особистість, цілеспрямована
- Г) Активна, діє згідно законів, поважна
- Д) Активна з організаторськими здібностями.

28. Коли застосовують стиль компромісу:

- А) Коли обидві сторони володіють однаковою владою і мають взає-мовиключні інтереси.
- Б) При небажанні вирішити проблему швидко.
- В) Коли не влаштовує тимчасове вирішення проблеми
- Г) Коли обидві сторони владні, не толерантні.
- Д) В умовах комунікативної помилки.

29. Встановіть відповідність між поняттям та його значенням

1. Соціальні лінощі	А) - це ефект посилення реакцій у присутності інших.
2. Соціальна фасилітація	Б) - зменшення людьми своїх зусиль при об'єднанні а іншими для досягнення загальних цілей, коли вони не відповідають за кінцевий результат.
3. Конформізм	В) - втрата індивідом у групових ситуаціях відчуття індивідуальності та стримуючих норм самоконтролю.
4. Деіндивідуалізація	Г) - виникає під впливом групи через сприйняття первинної думки індивіда, схильного прийняти ризиковане або, навпаки, обачливе рішення.

5. Групова поляризація	Г) - результат групового тиску проявляється в тенденції змінювати поведінку або переконання в результаті дій групи
------------------------	--

30. Розв'яте у відповідності до видів політичних конфліктів їхні ознаки:

А) Конфлікти тоталітарного суспільства	<ol style="list-style-type: none"> 1. Переважно статусні {рольові} конфлікти, пов'язані з близькістю або віддаленістю соціальних груп від політичної влади. 2. Локалізовані у власне політичній сфері 3. Прихований характер конфліктів.
Б) Конфлікти демократичного суспільства	<ol style="list-style-type: none"> 4. Відкриті, явні, такі, що визнаються суспільством 5. Ідеологізованість конфліктів 6. Вирішуються конфліктні ситуації завдяки вільній дискусії 7. Важливішими є конфлікти інтересів і цінностей 8. Гіпертрофія політичної сфери життя суспільства 9. Напрацювання чітких процедур і правил локалізації та врегулювання політичних конфліктів 10. Штучний, нав'язаний характер конфлікту 11. Інтернаціоналізація політичних конфліктів

31. Скільки рівнів потреб має піраміда Маслоу: _____

32. Управління конфліктами – це:

- А) цілеспрямований вплив на процес його динаміки;
- Б) цілеспрямованими, обумовленими об'єктивними законами впливу на процес його динаміки в інтересах чи розвитку руйнування тієї соціальної системи, до якої має відношення даний конфлікт;
- В) цілеспрямований вплив на конфліктуючих в інтересах зниження рівня напруженості між ними;
- Г) цілеспрямованими, обумовленими об'єктивними законами впливу на процес формування адекватного образу конфліктної ситуації в конфліктуючих в інтересах зниження рівня напруженості між ними;
- Д) цілеспрямований вплив на мотиви конфліктуючих.

33. Що відноситься до форми розв'язання конфлікту:

- А) осудження, гумор, переконання, поступка;
- Б) поступка, компроміс, відхід, співробітництво;
- В) вимоги, критика, переконання, гумор;
- Г) поступка, вимоги, переконання, критика;
- Д) підпорядкування, примирення, переконання, узгодження.

34. Технологія ефективного спілкування в конфлікті зводиться до таких способів, прийомів і засобів спілкування, які дозволяють досягти наступних цілей:

- А) домогтися переконання суперника у своїй правоті;
- Б) домогтися угоди навіть ціною серйозної поступки суперникові;
- В) домогтися взаємного розуміння і взаємної емпатії з суперником;
- Г) домогтися переваги над суперником в переговорному процесі ;
- Д) опанувати ініціативою в суперечці.

35. Встановіть відповідність між видами жорстких тактик поведінки особистості в конфлікті та їх сутністю

1. Психологічне насильство	А) прийоми використання у своїх цілях мотивів опонента, створення для протидіючої сторони ситуації вибору між досягненням її цілей у конфлікті та загрозою втратити спокій у
----------------------------	--

	повсякденному житті
2. Погрози	Б) це використання проти опонента образ, грубості, образливих жестів, дискримінаційних заходів, наклепів, дезінформації, обману, приниження та жорсткого контролю за поведінкою та діяльністю
3. Психологічний тиск	В) це вираження однією стороною своїх намірів завдати шкоду інтересам протидіючої сторони, якщо інша сторона не виконуватиме належне від неї.

36. Яким чинникам, що знижують можливість попередження конфліктів і спрямування розвитку подій у конструктивне русло, відповідають їх описи.

1. Правові.	А) Вони базуються на непереборному прагненні людини до свободи та незалежності, й усілякі спроби втручання в їхні взаємини оцінюються ними зазвичай негативно, як прагнення обмежити їхню незалежність і свободу.
2. Психологічні.	Б) Люди вважають свою поведінку суто особистою справою, а втручання третьої особи розглядають як порушення загальноприйнятих норм моралі.
3. Етичні.	В) У країнах з розвиненими демократичними традиціями правові норми охороняють основні права та свободи особи, а їх порушення в тій чи іншій формі може бути кваліфіковано як протиправні дії.

37. Встановіть відповідність між методом тактики попередження конфлікту та його значенням

1. Метод взаємного доповнення.	А) Припускає проведення заходів, спрямованих на залучення потенційних учасників конфлікту до загальної справи, під час здійснення якої у можливих супротивників з'являються загальні інтереси, вони краще пізнають один одного, звикають співпрацювати, спільно вирішувати проблеми, що виникають
2. Метод згоди	Б) Розвиває здібності до співчуття товаришам по роботі, партнерам, готовності надати їм практичну допомогу, зрозуміти їхній внутрішній стан.
3. Метод доброзичливості	В) При виникненні будь-яких розбіжностей найважливішим методом попередження негативного розвитку подій є визнання гідності партнера, вираження належної пошани до його особи.
4. Метод збереження репутації партнера.	Г) Він припускає опору на такі здібності одних членів колективу, яких бракує в інших.

38. Встановіть відповідність між типом конфліктної особи та її характеристикою

1. Цілеспрямовано конфліктний тип.	А) Прагне постійно бути в центрі уваги. Любить добре виглядати в очах інших. Її ставлення до людей визначається тим, як з нею поведуться інші. У таких людей переважно емоційна поведінка, а раціональна виражена слабо. Копіткої систематичної роботи уникає. Часто така людина є джерелом суперечки, але вона себе такою не вважає.
------------------------------------	---

<p>2. Конфліктна особа демонстративного типу</p>	<p>Б) Це людина імпульсивна і недостатньо себе контролює. Її поведінка важко передбачувана. Часто поводить себе зухвало й агресивно. У запалі не звертає уваги на загальноприйняті норми поведінки в колективі. Має завищену самооцінку. У багатьох своїх невдачах схильна звинувачувати інших. Здатність співвідносити свої вчинки із загальними цілями групи і з конкретними обставинами розвинена недостатньо. З минулого досвіду, навіть неприємного для неї, уроків на майбутнє не виносить..</p>
<p>3. Конфліктна особа некерованого типу.</p>	<p>В) Ця особа розглядає конфлікт як засіб досягнення власної мети і часто виступає активною стороною в розв'язуванні конфлікту. Раціонально діє в конфліктній ситуації, здатна прораховувати можливі варіанти її* розвитку та тверезо оцінює сильні й слабкі сторони в позиціях сторін. Володіє добре відпрацьованою технікою спілкування в гарячій суперечці. Є найбільш небезпечним типом конфліктної особи.</p>

39. У рамках якої стратегії в переговорному процесі ставиться основна мета – виграш за рахунок програшу опонента?

- А) «Виграш-виграш»;
- Б) «Виграш-програш»;
- В) «Програш-програш»;
- Г) «Програш-виграш»;
- Д) «Виграш-програш» і «Програш-виграш».

40. Внутрішньоособистісний конфлікт – це:

- А) глибокі емоційні переживання особистістю своїх невдач;
- Б) стан тривоги, викликаний майбутньої складною ситуацією;
- В) зіткнення протилежно спрямованих мотивів особистості;
- Г) зіткнення протилежно спрямованих поведінкових характеристик особистості;
- Д) внутрішні коливання особистості, яка стоїть перед вибором засобів для досягнення конкретної мети.

41. Що з нижчеподаного відноситься до структурних елементів конфлікту?

- А) причини конфлікту;
- Б) інцидент;
- В) ескалація;
- Г) учасники конфлікту;
- Д) мотиви учасників;
- Е) дії учасників конфлікту;
- Є) привід для конфлікту;
- Ж) предмет конфлікту;
- З) наслідки конфлікту.

42. До об'єктивних елементів структури конфлікту відносяться:

- А) учасники конфлікту;
- Б) предмет конфлікту;
- В) образ конфліктної ситуації;
- Г) особистісні характеристики учасників конфлікту;
- Д) стратегії поведінки учасників конфлікту;
- Е) мотиви учасників;
- Є) об'єкт конфлікту.

43. До суб'єктивних елементів структури конфлікту відносяться:

- А) учасники конфлікту;
- Б) мотиви учасників;
- В) образ конфліктної ситуації;
- Г) об'єкт конфлікту;
- Д) стратегії поведінки учасників конфлікту;
- Е) макро- і мікросередовище конфлікту;
- Є) особистісні характеристики учасників конфлікту

7. Методи навчання

Словесні методи (лекція, бесіда, дискусія), проблемний виклад навчального матеріалу, евристичний метод, дослідницький метод, практичні методи (вправи); ділова гра, тренінг, самостійна робота.

8. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів перевіряються з використанням поточного і підсумкового контролю.

Для контролю засвоєння навчального матеріалу у рамках аудиторної роботи проводиться усне опитування, перевіряється виконання завдання самостійної роботи студентами, проводяться поточне тестування.

Семестрова оцінка визначається як сума балів з усіх видів навчальної роботи.

У кінці кожного модуля проводяться модульні контрольні роботи.

У кінці семестру студенти пишуть підсумкову контрольну роботу (залік).

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота								Сума	
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2		Змістовий модуль № 3		Змістовий модуль № 4		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	
8	10	10	12	12	12	12	12	12	100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Навчальні досягнення магістрантів із дисципліни «Конфлікт у педагогічному процесі» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Відповіді та організаційні заходи на практичних заняттях (усна відповідь, відповіді на запитання викладача, презентація, ситуативні вправи, написання конспекту)–30 балів.

Самостійна робота –30 балів.

Контрольна робота – 40 балів.

Загалом – 100 балів.

До заліку допускаються студенти, які відвідували лекційні та практичні заняття, опрацювали рекомендований мінімум навчальних завдань, прозвітували про самостійну роботу, виконали запропоновані реферативні роботи, і накопили 60 балів на протязі одного семестру.

Важливою передумовою допуску до заліку є відпрацювання пропущених лекційних занять. Контроль проводиться, як правило, шляхом письмового виконання індивідуальних завдань із подальшою перевіркою їх викладачем та оголошення оцінки.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Підручники та посібники зазначені в списку літератури. Інтернет, презентації, першоджерела. Нормативні документи. Інтернет-ресурси.

11. Рекомендована література

Нормативно-правова база

1. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), зі змінами 2019 р. Про вищу освіту <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Закон України «Про вищу освіту» Від 01.07.2014 року № 1556-VII // [Електронний ресурс] : [Режим доступу] – <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>.
3. Закон України «Про дошкільну освіту» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
4. Закон України «Про загальну середню освіту» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
5. Закон України «Про освіту» (2017 р.), зі змінами 2019 р. «Про освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
6. Закон України «Про позашкільну освіту» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
7. Закон України «Про професійно-технічну освіту» // Освіта в Україні. Нормативна база (3-є вид., змін. та доп.) / Пашутинський Є.К. – К.: КНТ, 2007. – 520 с.
8. Концепція «Нова українська школа» (2016 р.) / Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.)
9. Концепція Нової української школи <https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>)
10. Концепція розвитку педагогічної освіти (2018 р.) / Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>)
11. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/Attaches/4455.pdf.

12. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року
<https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>

13. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»
<https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

14. Указ Президента України «Про національну доктрину розвитку освіти у XXI столітті» (2002 р.) /Про національну доктрину розвитку освіти у XXI столітті
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

Основна література:

1. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI столітті) – К.: Райдуга, 1994. – с. 33–36.
2. Державний стандарт початкової освіти (2018 р.) / Державний стандарт початкової освіти : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennyaderzhavnogo-standarturochatkovooyi-osviti>. та ін.
3. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика. / [С.У.Гончаренко, Н.Г.Ничкало, В.Л.Петренко та ін.]; За ред. Н.Г.Ничкало; АПН України. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти, Технол. ун-т Поділля. – Хмельницький, 2002. – 334 с.
4. Березовська Л.І. О.С.Юрков. Психологія конфлікту: навчально-методичний посібник /Л.І.Березовська, О.С.Юрков. - Мукачево: МДУ, 2016. - 201 с.
5. Галузяк В.М., Холковська І.Л. Педагогічна конфліктологія: навч. посібн./Галузяк В.М., Холковська І.Л.Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. – 208 с.
6. Долинська Л. В. Психологія конфлікту : навч. посібн. / Л. В. Долинська, Л. П. Матяш-Заяц. – К.: Каравела, 2010. – 304 с.
7. Дурманенко Є. Конфлікти в педагогічному процесі / Є. Дурманенко. – Луцьк : Вежа, 2003 – 313 с.
8. Ємельяненко Л. М. Конфліктологія : навч. посіб. / за заг. ред. В. М. Петюха, Л. В. Торгової, Л. М. 9. Ємельяненко, А. М. Гриненко. – К. : КНЕУ, 2005. – 315 с.
10. Ішмуратов А. Т. Конфлікт і згода. Основи когнітивної теорії конфліктів / А. Т. Ішмуратов. – К. : Наук. думка, 1996. – С. 71-83.
11. Коваль І.А. Учні конфлікти: психологічні аспекти / І.А. Коваль. – К. : Видавництво ТЕКА, 2002. – 68 с.
12. Конфліктологія : підручник для студентів вищ. навч. закл. / Л. М. Герасіна, М. І. Панов, Н. П. Осіпова та ін. ; за ред. Л. М. Герасіної та М. І. Панова. – Харків : Право, 2002. – 256 с.
13. Кушнірук Т. Д. Методика діагностики стратегій розв'язання конфліктних ситуацій Д. Джонсона і Ф. Джонсона / Т. Д. Кушнірук // Практична психологія і соціальна робота. – 1999. – № 5. – С.24–25.
14. Матвійчук О.С. Як навчити школярів розв'язувати конфлікти / О.С. Матвійчук // Практична психологія та соціальна робота. – 2000. – №1. – С. 10–14.
15. Пірен М. І. Основи конфліктології / М. І. Пірен. – 2-ге вид. – К., 1997. – С. 40–54.
16. Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика : навчальний посібник / Н.І. Пов'якель, Г.В. Ложкін. – К. : ВД «Професіонал», 2000. – 416 с.
17. Прибутько П. М. Конфліктологія: навч. посібн. / П. М. Прибутько, Р. В. Михайленко, Л. М. Дубчак та ін. – К. : КНТ, 2010. – 136 с.
18. Садова Ірина. Психолого-педагогічні чинники виникнення педагогічних конфліктів у системі “вчитель-учні” початкової школи: [монографія] / Ірина Садова. – Дрогобич : Посвіт, 2014. – 184 с.
19. Birloni Szilvia – Sík Eszter: Az alternatív konfliktuskezelés keretrendszerének kialakítása, 2013, Human Profess Kft.
http://ofi.hu/sites/default/files/ofipast/2013/05/AVP_keretrendszer.pdf
20. Budavári-Takács Ildikó Dr.: A konfliktuskezelés technikái, 2011
https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/2010-0019_konfliktus_kezeles/ch17.html
21. Dávid Imre - Fülöp Márta – Pataki Nóra - Rudas János: Stressz, megküzdés, versengés, konfliktusok, 2014, Budapest, MTSzSz

22. Gaál Gabriella – Jászi Éva: Pedagógus-mesterség, 2015, Eger
http://p2014-26.palyazat.ektf.hu/public/uploads/16-pedagogus-mesterseg_55e9c72bc6814.pdf
23. Klement Mariann: Az iskolai konfliktusok eredményes kezelésének egy lehetséges metódusa: a Szemtől szembe módszer, 2009, <http://rmpsz.ro/uploaded/tiny/files/magiszter/2009/nyar/03.pdf>
24. Medvey Tamás: A MEDIÁCIÓ LÉLEKTANA 2012 <https://ofi.oh.gov.hu/mediacio/tanulmanyok-eloadasok/tanulmanyok/mediacio-lelektana>

Допоміжна література:

1. Безпальча Р. Шляхи мирного розв'язання конфліктів у школі / Р. Безпальча. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2001. – 96 с.
2. Кан-Калік В. А. Учителю про спілкування / В. А. Кан-Калік. – К., 1987. – 190 с.
3. Максимова Н.Ю. Як порозумітися зі своїми дітьми / Н.Ю. Максимова, К.Л. Мілютіна // Конфліктологія для батьків. Методичні роботи. – К.: "ВПОЛ", 2004. – 218 с.
4. Мілютіна К.Л. Теорія та практика психологічного тренінгу : навч. посіб. / К.Л. Мілютіна. – К. : МАУП, 2004. – 192 с.
5. Психодіагностика: навч. посібн. / І. М. Галян. – К. : Академвидав, 2009. – 464 с.

Інформаційні ресурси

1. https://stud.com.ua/64710/pedagogika/pedagogichni_konflikti
2. http://lib.iitta.gov.ua/3936/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-%D0%B2%D0%B8%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%9E.%D0%9C.%D0%9E%D1%82%D0%B8%D1%87_rtf_2014_05_04_16_49_58_661.pdf
3. http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1667/1/NMP_0092.pdf
4. http://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/library/osn_conflict.pdf
5. <https://studfile.net/preview/5194699/>

Додаток 1

**Методичні вказівки до практичних (семінарських) робіт з дисципліни
«Конфлікт у педагогічному процесі»**

Семінарські-практичні заняття – форма навчального заняття, при якій організуються дискусії навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують виступів, доклади та презентації. Додатково оцінюється активність в інтерактивних, тренінгових заняттях, в дискусіях, в яких тренують вміння формулювати, відстоювати, обґрунтовувати свою позицію.

Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Семінар-практикум № 1.

Тема: Конфліктологія: наука і мистецтво. (2 год.)

План

I. Теоретична частина:

1. Конфліктологія як наука і мистецтво.
2. Предмет і завдання конфліктології.
3. Зв'язок конфліктології з іншими науками.
4. Поняттєвий апарат конфліктології.
5. Поняття конфлікту.
6. Суперечності – основи конфлікту.
7. Конфлікт як форма взаємодії соціальних суб'єктів.
8. Об'єкт і предмет конфлікту.
9. Класифікація конфліктів.

II. Практична:

1. Визначте об'єкт та предмет конфліктології.
2. Обґрунтуйте конфліктології у системі наук.
3. Опишіть основні напрямки в розробці теорії конфлікту.
5. Визначте сутність соціологічного напрямку в розробці теорії конфлікту.
6. Опишіть психологічний напрямок у розробці теорії конфлікту.
7. Наведіть актуальні проблеми сучасної конфліктології.
9. Порівняйте методи конфліктології.

Семінар-практикум № 2.

Тема: Сутність і структура конфлікту (2 год)

План

I. Теоретична частина:

1. Визначення конфлікту.
2. Структура конфлікту.
3. Моделі конфліктів.
4. Об'єктивні та суб'єктивні фактори конфлікту.
5. Межі поширення конфлікту.

II. Практична:

1. Дайте визначення поняття «конфлікт».

2. Виділіть основні елементи структури конфлікту.
3. Скласти «Карту конфліктної ситуації» для виявлення мотивації опонентів.

Семінар-практикум № 3.

Тема: Основні типи і види та функції конфлікту. (2 год)

План

I. Теоретична частина:

1. Потенційний, істинний, хибний конфлікт.
2. Реалістичний та нереалістичний конфлікт.
3. Внутрішньо-особистісний, міжособистісний, міжгруповий конфлікт.
4. Типологізація конфліктів: за способом розв'язання (насильницькі, ненасильницькі), за сферами прояву (політичні, соціальні, економічні, організаційні), за спрямованістю впливу (вертикальні, горизонтальні), за мірою виявленості (відкриті, приховані), за потребами (когнітивні, конфлікти інтересів) тощо.

II. Практична:

1. Опишіть причини конфліктів.
2. Поясніть, у чому різниця між об'єктивними та суб'єктивними причинами конфліктів.
3. У чому полягає сутність внутрішньоособистісного конфлікту?
4. Дайте характеристику міжособистісному конфлікту.
5. Які суттєві особливості міжгрупових конфліктів?
6. Охарактеризуйте політичні, соціальні, етнічні конфлікти.
7. Сформулюйте необхідні та достатні умови виникнення конфлікту.

Семінар-практикум № 4.

Тема: Передумови виникнення та стадії розвитку конфлікту. (2 год)

План

I. Теоретична частина:

1. Типові причини виникнення конфліктів.
2. Конфліктна ситуація та інцидент як передумови виникнення конфлікту.
3. Стадії розвитку конфлікту (передконфліктна, власне конфлікт, розв'язання конфлікту, післяконфліктна).
4. Динаміка конфлікту з урахуванням деформації взаємин його учасників.
5. Ескалація конфлікту.
6. Реверсія конфлікту.
7. Форми, результати й критерії вичерпаності конфлікту.

II. Практична:

1. У чому полягає сутність конфлікту і конфліктної ситуації?
2. Дайте визначення поняття «інцидент».
3. Охарактеризуйте взаємозв'язок між спірною ситуацією, конфліктною ситуацією, інцидентом і конфліктом.
4. Опишіть формули, що характеризують розвиток конфлікту.
5. У чому полягає сутність динаміку конфлікту?

Семінар-практикум № 5.

Тема: Змістовий та структурний аналіз конфлікту. (2 год)

План

I. Теоретична частина:

1. Універсальна схема понятійного опису конфлікту: сутність, класифікація, структура, функції, генеза, еволюція, динаміка, системно-інформаційний опис, запобігання, розв'язання, дослідження й діагностика.
2. Стратегії вирішення конфліктів.

II. Практична:

1. Охарактеризуйте основні етапи розвитку конфлікту.
2. Які суттєві особливості конфліктогенної поведінки?
3. Перерахуйте методи протидії конфліктогенам.
4. Охарактеризуйте способи розв'язання конфліктних ситуацій.
5. Наведіть приклади основних дій керівника щодо аналізу конфліктної ситуації.

*III. Модульна контрольна робота №1***Семінар-практикум № 6. - № 7.****Тема: Особливості педагогічних конфліктів.** (4 год)

План

I. Теоретична частина:

1. Конфлікт у педагогічному процесі: сутність поняття, структура, функції, фази протікання.
2. Роль і значенні педагогічного конфлікту в особистісному розвитку.
3. Позитивні і негативні функції конфлікту в міжособистісних стосунках.
4. Специфічні особливості конфлікту в освіті.
5. Типи міжособистісних стосунків в освітньому закладі.
6. Підсистеми міжособистісних стосунків у системі освіти: «Дорослий – дорослий», «Дорослий – дитина», «Дитина – дитина».
7. Типи шкільних конфліктів залежно від їх сторін.
8. Класифікація педагогічних конфліктів

II. Практична:

1. Інтерпретація результатів індивідуального аналізу проведеного дослідження в одному конкретному шкільному закладі на тему: «Характерні конфлікти у підсистемних структурах: «Дорослий – дорослий», «Дорослий – дитина», «Дитина – дитина»»

Семінар-практикум № 8. - № 9.**Тема: Причини педагогічних конфліктів.** (4 год)

План

I. Теоретична частина:

1. Об'єктивні причини педагогічних конфліктів.
2. Суб'єктивні причини педагогічних конфліктів.
3. Стили педагогічного спілкування.
4. Типи конфліктних учнів.
5. Можливі типи порушення спілкування.
6. Смыслові, психологічні, рольові та фізичні бар'єри спілкування.
7. Системи позиційного спілкування в міжособистісній взаємодії (за Е.Берном).
8. Конфліктогени в змістовому, методичному та цільовому компонентах педагогічної системи

II. Практична:

1. Виявлення стилів педагогічного спілкування, за власною обраною методикою. Проведення та інтерпретація проведеного аналізу.

Семінар-практикум № 10. - № 11. - № 12.**Тема: Поведінка педагога як засіб управління конфліктами.** (6 год)

План

I. Теоретична частина:

1. Загальні правила конструктивної поведінки вчителя в конфліктній ситуації.

2. Конфліктологічний стандарт поведінки педагога.
3. Психологічний аналіз конфліктних ситуацій у взаємодії вчителя з учнями.
4. Визначення стилю розв'язання педагогічного конфлікту.(стиль конкуренції, стилі ухилення та пристосування)
5. Способи компромісу та співробітництва.
6. Два стилі позиційного підходу.
7. Рекомендації щодо принципового підходу у переговорах. (Три стадії принципового підходу; їх характеристика)
8. Функції управління педагогічним конфліктом.
9. Методи ефективного управління конфліктом у педагогічному процесі.
10. Примус як метод вирішення конфлікту.

II. Практична:

1. Виявлення стан особистості вчителя на стилі поведінки у конфлікті.
2. Скласти систему занять ефективної взаємодії для вчителів.

Семінар-практикум № 13. - № 14. - № 15.

Тема: Способи вирішення конфліктів на різних рівнях освітньої підсистеми. (6 год)

План

I. Теоретична частина:

1. Сутність процесів розв'язання та врегулювання конфліктів.
2. Правила розв'язання конфліктів.
3. Типові помилки при розв'язанні конфліктів.
4. Конструктивний інструментарій розв'язання конфліктів.
5. Посередництво у врегулюванні конфліктів. Переговори, дискусії, дебати як засоби врегулювання конфліктів.
6. Способи вирішення конфліктів у діаді «педагог –учень», «педагог-батьки», «педагог-адміністрація», «учень- учень», «учень-батьки», «учень-адміністрація».
7. Евристичні методи вирішення педагогічних конфліктів.
8. Підтримка співпраці як універсальний спосіб запобігання конфліктам.
9. Гумор як засіб попередження конфлікту.
10. Психотерапевтичні методи попередження і вирішення педагогічних конфліктів.

II. Практична:

1. Розробка тренінгової програми щодо шляхів подолання внутріособистісного конфлікту у вчителів початкової школи.
2. Опрацювання психодіагностичних методик для визначення рівня конфліктності учнів.

III. Модульна контрольна робота №2

Методичні вказівки до самостійних робіт з дисципліни «Конфлікт у педагогічному процесі»

Самостійна робота студентів передбачає:

I. Підготовку до семінарських занять:

- Пошук джерел інформації по темі практичного заняття в друкованому вигляді (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) – в бібліотеках та в електронному вигляді – в мережі INTERNET та на електронних носіях (CD, DVD).
- Розширення кола використовуваних джерел: використання науково популярних фільмів, телепередач, аудіо записів, художніх фільмів – з обов'язковим записом на електронні носії та анотуванням щодо змісту і можливостей використання.
- Складання конспектів (з дотриманням правил конспектування та чіткими посиланнями на літературу), структурних схем по темі семінарського заняття.
- До тем № 6–15 студенти готують приклади, моделюють педагогічні конфліктні ситуації.
- Зміст тем № 11–13 студенти ретельно осмислюють і вивчають для активної участі в сюжетно-рольових ситуаціях і виконання відповідних ролей.

II. Опрацювання тих питань теми, що не висвітлювалися в лекціях та не опрацьовувалися на семінарських заняттях. У формі детального конспекту першоджерела чи реферативного повідомлення, що містить аналіз ступеня висвітлення певного питання в підручниках та наукових дослідженнях.

III. Оформлення відповідей що розкривають зміст лекційних та семінарських занять у випадку їх пропуску студентом.

Для плідної роботи з літературними джерелами студентів корисно скласти свою власну бібліографію, заповнюючи бібліографічні картки на необхідні для нього книги, брошури або статті. Для кращого засвоєння матеріалу, розвитку творчого мислення основний зміст прочитаного доцільно формулювати у вигляді тез.

IV. Написання реферату за індивідуально обраною темою.

Реферат передбачає виклад матеріалу з запропонованої теми в обсязі 15 сторінок з обов'язковим висвітленням індивідуальної позиції автора щодо проблеми. Обов'язковими структурними компонентами реферату є: титульна сторінка (з вказівкою кафедри, теми, групи, прізвища та імені студента, року виконання), план, висновки, використана література.

V. Індивідуально-дослідне завдання:

Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «педагог–учень», «педагог–батьки», «педагог–адміністрація», «учень–учень».

Інтерпретацію даного дослідження необхідно побудувати за наступною схемою:

1. Опишіть конфліктну ситуацію, що виникла між суб'єктами педагогічного процесу.
2. Зробіть вибір доцільного та найефективнішого способу вирішення педагогічного конфлікту за інтересами протилежних сторін, аргументуйте свій вибір.
3. Детально опишіть процедуру застосування обраного способу розв'язання конфлікту у формі діалогу, вказуючи практичні й словесні дії учасників.
4. Здійсніть опис процесу розв'язання конфлікту за відповідною моделлю.

Для правильного виконання даного завдання необхідно:

- Окреслити конфліктну ситуацію без її аналізу;
- Обмотивувати вибір способу розв'язання конфлікту.
- Під час опису процесу вирішення конфлікту, дотримуйтесь необхідної структури;
- Описуйте кожний етап розв'язання конфлікту, зокрема дії кожного учасника (наприклад, вчителя й учня);
- Описувати хід процесу та дії учасників в конфлікті.
- Особливу увагу зверніть на заключну частину процесу вирішення конфлікту, тобто досягнення певної домовленості.

Перелік тем до рефератів:

1. Кількісні та якісні рівні конфлікту.
2. Гострота проходження, сфери прояву.
3. Рушійні сили конфліктів.
4. Характеристика різних конфліктів.
5. Методика виключення безпідставності як засіб зняття конфлікту.
6. Спостереження, бесіди-діагнози та інші методи діагностики конфлікту.
7. Заходи зняття конфліктної ситуації у процесі їх психодіагностики.
8. Критерії діагностики конфлікту. Ідентифікаційні та неідентифікаційні показники конфлікту. Ознаки критерію складності (міри конфліктності).
9. В. Вундт, З. Фрейд, С. Рубінштейн про психологію внутрішнього конфлікту.
10. Типологія внутрішньоособистісних конфліктів за К. Левіним.
11. Стадії внутрішньоособистісного конфлікту та його функції.
12. Життєві кризи особистості.
13. Суїцид як прояв внутріособистісної кризи.
14. Міжособистісні конфлікти.
15. Типологія міжособистісних конфліктів. Причини міжособистісних конфліктів у трудовому колективі та їх класифікація.
16. Проблема довіри та шляхи її розв'язання.
17. Захист від "важких" у спілкуванні людей.
18. Шляхи припинення "важких" взаємовідносин, уникнення конфлікту, отримання уявного реваншу.
19. Подолання страху і внутрішньої роздвоєності у конфліктній ситуації. Розпізнавання страхів, визначення їх обґрунтованості.
20. Стиль конкуренції та випадки, у яких він застосовується.
21. Стиль ухилення та рекомендації щодо його застосування.
22. Стиль пристосування та ситуації, у яких він найбільш ефективний.
23. Стиль співробітництва та його застосування.
24. Особливості застосування стилю компромісу.
25. Оцінка співвідношення влади. Визначення пріоритетів. Визначення реальних проблем і інтересів, варіантів реакцій.
26. Використання набору стилів. Візуалізація. Планування можливостей.
27. Компроміс і співробітництво як два варіанти переговорів.
28. Рекомендації щодо застосування компромісу і співробітництва у переговорах.
29. Загальна модель ведення переговорів.
30. Загальні принципи з'ясування позицій.
31. Способи визначення прихованих потреб і інтересів. Висування альтернативних варіантів розв'язку проблеми.
32. Досягнення згоди по найкращих взаємовигідних рішеннях.
33. Базові елементи методу Р. Фішера та У. Юрі. Інтереси і позиції учасників переговорів та концентрація на них уваги.
34. Перешкоди у спілкуванні: недовіра, нерозуміння, несправедливість.
35. Зміст прагматичних, комунікативних, легітимних порушень спілкування у латентній фазі конфлікту та рекомендації щодо їх виправлення.
36. Усунення порушень спілкування за аспектами деформації соціальної дії в агресивній фазі конфлікту.
37. Особливості уникнення порушень спілкування, їх зміст у батальній фазі конфлікту.

Методичні вказівки до контрольних робіт з дисципліни «Конфлікт у педагогічному процесі»

Виконання студентами заочної форми навчання контрольної роботи є складовою навчального процесу та активною формою їх самостійної роботи.

Мета контрольної роботи — закріпити та поглибити теоретичні знання, здобуті студентами у процесі вивчення дисципліни «Конфліктологія», сформувані у них уміння самостійно працювати з навчальною, спеціальною літературою, публікаціями, методичними матеріалами, а також з матеріалами власних досліджень.

Зміст контрольної роботи має відповідати плану і розкривати тему.

Оформлення контрольної роботи

Контрольна робота виконується державною (українською) або угорською мовами.

Обсяг контрольної роботи не повинен перевищувати 15 сторінок комп'ютерного тексту.

На першій сторінці зазначається тема контрольної роботи, яка повинна складатися із змісту; вступу, в якому обґрунтовується значення і актуальність теми (одна сторінка); 10-12 сторінок викладення основного матеріалу; висновків (заключення), в яких перераховуються основні висновки із розглянутих питань (одна сторінка); та списку використаної літератури, де вказуються усі використані літературні джерела.

Контрольна робота має бути оформлена належним чином (див. Патика Н.І. Стандарти на оформлення магістерських, дипломних, бакалаврських, курсових, контрольних робіт та рефератів. – К.: ІПК ДСЗУ, 2008. – 26с.). Має відповідати внутрішнім розпорядженням, яка затверджена Вченою радою ЗУІ.

Контрольна робота має бути виконана і направлена для перевірки протягом міжсесійного періоду, тобто навчального року, протягом якого здійснюється робота студента над засвоєнням навчального матеріалу як самостійно, так і під керівництвом викладача, але не пізніше як за 30 днів до початку сесії для студентів заочної форми навчання, передбаченої навчальним планом.

Завдання контрольної роботи складаються із трьох частин:

- у першій частині необхідно викласти і проаналізувати теоретичне питання;
- у другій частині опрацювати проблемного завдання;
- у третій частині проаналізувати педагогічний конфлікт згідно нижче наведеної схеми.

Схема оформлення педагогічного конфлікту:

1. Опишіть конфліктну ситуацію, що виникла між суб'єктами педагогічного процесу.
2. Зробіть вибір доцільного та найефективнішого способу вирішення педагогічного конфлікту за інтересами протилежних сторін, аргументуйте свій вибір.
3. Детально опишіть процедуру застосування обраного способу розв'язання конфлікту у формі діалогу, вказуючи практичні й словесні дії учасників.
4. Здійснюйте опис процесу розв'язання конфлікту за відповідною моделлю.

Для правильного виконання даного завдання необхідно:

- Окреслити конфліктну ситуацію без її аналізу;
- Обмотивувати вибір способу розв'язання конфлікту.
- Під час опису процесу вирішення конфлікту, дотримуйтесь необхідної структури;
- Описуйте кожний етап розв'язання конфлікту, зокрема дії кожного учасника (наприклад, вчителя й учня);
- Описувати хід процесу та дії учасників в конфлікті.

Варіант №1

1. Рушійні сили конфліктів.
2. Опишіть причини конфліктів.
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «педагог–учень».

Варіант №2

1. Характеристика різних конфліктів.
2. Поясніть, у чому різниця між об'єктивними та суб'єктивними причинами конфліктів.
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «педагог-батьки».

Варіант №3

1. В. Вундт, З. Фрейд, С. Рубінштейн про психологію внутрішнього конфлікту.
2. Дайте визначення поняття «інцидент».
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «педагог-адміністрація».

Варіант №4

1. Типологія внутрішньоособистісних конфліктів за К. Левіним.
2. У чому полягає сутність конфлікту і конфліктної ситуації?
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «учень-учень».

Варіант №5

1. Стадії внутрішньоособистісного конфлікту та його функції.
2. Охарактеризуйте взаємозв'язок між спірною ситуацією, конфліктною ситуацією, інцидентом і конфліктом.
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «педагог–учень».

Варіант №6

1. Життєві кризи особистості.
2. Дайте характеристику міжособистісному конфлікту.
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «педагог-батьки».

Варіант №7

1. Міжособистісні конфлікти.
2. Які суттєві особливості міжгрупових конфліктів?
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «педагог-адміністрація».

Варіант №8

1. Типологія міжособистісних конфліктів.
2. Охарактеризуйте політичні, соціальні, етнічні конфлікти.
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «учень-учень».

Варіант №9

1. Причини міжособистісних конфліктів у трудовому колективі та їх класифікація.

2. Сформулюйте необхідні та достатні умови виникнення конфлікту.
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «педагог–учень».

Варіант №10

1. Захист від “важких” у спілкуванні людей.
2. У чому полягає сутність внутрішньоособистісного конфлікту?
4. 3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «педагог-батьки».

Варіант №11

1. Шляхи припинення “важких” взаємовідносин, уникнення конфлікту, отримання уявного реваншу.
2. Опишіть формули, що характеризують розвиток конфлікту.
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді», «педагог-адміністрація».

Варіант №12

1. Подолання страху і внутрішньої роздвоєності у конфліктній ситуації.
2. У чому полягає сутність динаміку конфлікту?
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «педагог–педагог».

Варіант №13

1. Розпізнавання страхів, визначення їх обґрунтованості.
2. Охарактеризуйте основні етапи розвитку конфлікту.
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «педагог–учень».

Варіант №14

1. Використання набору стилів.
2. Які суттєві особливості конфліктогенної поведінки?
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «педагог–педагог».

Варіант №15

1. Загальна модель ведення переговорів.
2. Перерахуйте методи протидії конфліктогенам.
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «учень-учень».

Варіант №16

1. Загальні принципи з'ясування позицій.
2. Охарактеризуйте способи розв'язання конфліктних ситуацій.
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «педагог-батьки».

Варіант №17

1. Способи визначення прихованих потреб і інтересів. Висування альтернативних варіантів розв'язку проблеми.
2. Типові помилки при розв'язанні конфліктів.

3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «педагог–педагог».

Варіант №18

1. Досягнення згоди по найкращих взаємовигідних рішеннях.
2. Охарактеризуйте евристичні методи вирішення педагогічних конфліктів.
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «учень-учень».

Варіант №19

1. Перешкоди у спілкуванні: недовіра, нерозуміння, несправедливість.
2. Охарактеризуйте методи ефективного управління конфліктом у педагогічному процесі.
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді, «педагог-адміністрація».

Варіант №20

1. Усунення порушень спілкування за аспектами деформації соціальної дії в агресивній фазі конфлікту.
2. Охарактеризуйте конструктивний інструментарій розв'язання конфліктів.
3. *Індивідуально-дослідне завдання:* Розв'язання одного педагогічного конфлікту в діаді «педагог–педагог».